

Pohjoismainen osallistuminen Kuhmon suomalais-ugrilaiseen kulttuuripääkaupunkivuoteen 2023

Kuhmo sai ensimmäisenä suomalaisena paikkakuntana suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden aseman vuodelle 2023. Pian sen jälkeen, kun Kuhmo oli valittu kulttuuripääkaupungiksi, Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Tämä muutti ratkaisevasti kulttuuripääkaupunkivuoden ohjelmaa, koska Venäjän suuntaan tehtävä yhteistyö tyrehtyi. Emme halunneet olla yhteistyössä virallisen Venäjän kanssa. Katseita tuli kääntää kohti pohjoista ja Keski-Eurooppaa. Tällöin pohjoismaisten, suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvien vähemmistöryhmien osuus nousi merkittäväksi. Saamelaiset, kveenit, metsäsuomalaiset, meänkieliset sekä karjalaiset, virolaiset ja unkarilaiset tulivat olemaan aikaisempaa enemmän esillä suomalais-ugrilaisuutta käsiteltäessä. Pohjoismainen kulttuuripiste antoi merkittävän taloudellisen tuen hankkeelle.

Suunnitteluseminaari Kuhmossa 28.-30.6.2022

Kuhmossa pidettiin pohjoismaisten osallistujien kesken 28.6.2022 seminaari, jossa pohjoismaista ulottuvuutta vuoden 2023 ohjelmassa pohjustettiin. Osallistujia oli Rune Bjerkli ja Bjørnar Seppola (Kvensk Finsk Riksforening) Norjasta, Maarit Kalela Brundin (metsäsuomalaiset) sekä etänä Birger Winsa (meänkieliset) Ruotsista, Maiju Okkonen, Hanne Heikkilä, Jari Virtanen ja Pekka Huttu-Hiltunen Suomesta sekä Oliver Loode Virosta.

Seminaarissa tehtiin suunnitelma pohjoismaisesta osuudesta juhluvuoden ohjelmassa. Todettiin että kulttuurimatkailun kehittäminen on yksi tärkeimmistä tavoitteista suomalais-ugrialaisten kulttuuripääkaupunkien ohjelmassa, jota on toteutettu jo vuodesta 2013 lähtien. Myös Kuhmon näkökulmasta tämä on tärkeää. Kuhmosta ja Kainuusta ei lähivuosien aikana ole mahdollista saada kulttuurimatkailua kehitettyä Karjalan tasavallan tai muutenkaan Venäjän suuntaan, joten pohjoismaiset ja Keski-Euroopan yhteydet kasvattavat suhteellista merkitystään.

Samassa yhteydessä pidettiin myös yleisempi kulttuurimatkailun kehittämistä käsittelevä seminaari 29.6.2022, jossa erityisesti pohjois-etelä -suunnassa tapahtuvaa kulttuurireittiä käsiteltiin. Alustajina olivat Kuhmon kaupunginjohtaja Tytti Määttä, Saimaa-ilmiön vetäjä, kulttuurivaikuttaja Sari Kaasinen, Suomi Kveeni -yhdistyksen toiminnanjohtaja Rune Bjerkli sekä saamelaismuseon asiantuntija Suvi Pilvi King. (Kuvat)

KUVA: Suvi-Pilvi King esitteli 29.6.2022 saamelaisalueen kulttuurimatkailun erityispiirteitä ja mahdollisuuksia.

KUVA: Kaupunginjohtaja Tytti Määttä käsitteli kulttuurimatkailun mahdollisuuksia Kuhmon ja Kainuun näkökulmasta. Kuvassa myös Sari Kaasinen, Suvi-Pilvi King, Oliver Loode, kuhmolaisia kulttuurimatkailualan toimijoita sekä (taimmaisena) Birger Winsa.

Juhlavuoden ohjelman julkistaminen, lehdistötilaisuus ja konsertti 9.12.2022

Kulttuuripääkaupunkivuoden ohjelma julkistettiin lehdistölle 9.12.2022 ja samassa yhteydessä karjalan kieltä ja kulttuuria esittelevä Loimolan voima -yhtye piti oman konserttinsa. Yhtye tallensi myös kuhmo2023.fi -verkkosivulle oman tervehdyksensä, jonka voi nähdä linkistä

<https://www.kuhmo2023.fi/tietoa-mita-on-suomalais-ugrilaisuus/>

Lehdistötilaisuuden tuloksena Kuhmolainen-lehti julkaisi laajan artikkelin ohjelmasta:

<https://www.kuhmolainen.fi/artikkeli/kuhmossa-paljon-tapahtumia-suomalais-ugrilaisena-kulttuuripaakaupunkina-vuonna-2023>.

Katso myös yle:

<https://yle.fi/a/74-20007753>

Kulttuuripääkaupunkivuoden avajaiset 24.2.2023

Vuoden 2023 alusta lähtien toteutusta koordinoimaan palkattiin pääsihteeriksi Maiju Okkonen. Juhlavuoden avajaiset pidettiin kaksiosaisena toteutuksena perjantaina 24.2.2023, jolloin päivällä klo 11.30 alkaen Tuupalan koulujen ympäristössä pidettiin ulkoilmatilaisuus. Päivätilaisuuteen osallistuvat kaikki Kuhmon koululaiset sekä kansainvälisiä vieraita. Ohjelma sisälsi mm. leikkimielisen, eri suomalais-ugrialaisten kansallisuuksien välisen hiihtokilpailun, musiikkiohjelmaa, tervehdyksiä kansainvälisiltä vierailta sekä lumiveistosnäyttelyn.

Saman päivän iltana Kuhmo-talolla klo 18.00 avajaisohjelma jatkuu kulttuureja esittelevien näyttelyiden, musiikkiohjelman ja tervehdysten muodossa. Yhtenä pääesiintyjänä oli norjansaamelainen Torgeir Vassvik yhtyeineen, mutta mukana on myös mm. kveenien, setujen, virolaisten ja unkarilaisten ohjelmaa.

Juhlavuoden avajaiset saivat runsaasti palstatilaa maakunnallisessa ja paikallisessa lehdistössä sekä radiossa. Ohessa linkkejä:

<https://www.kainuunsanomat.fi/artikkeli/kuhmo-pitaa-pienten-kielten-puolia-vuosi-suomalais-ugrilaisena-kulttuuripaakaupunkina-on-iso-ponni>

<https://www.kainuunsanomat.fi/artikkeli/kuhmon-talvi-vietetaan-suomalais-ugrilaisissa-tunnelmissa-ohjelmassa-muun-muassa-piirpauke-caiania>

Ulkoilmatilaisuudessa erityisen hauskaksi ohjelmanumeroksi osoittautui hiihtokilpailu eri kansallisuuksien kesken (kuva) suksilla, joissa oli yhdessä suksiparissa koko joukkueelle (5 hiihtäjää) paikat. Myös normaalin hiihdon muodossa kilpailtiin. Ohessa linkki Karjalan Sivistysseuran asiaa esittelevään laajaan artikkeliin:

<https://uutiscuppu.karjalansivistysseura.fi/komea-kaynnistys-symbolisena-paivana/>

KUVA: Suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden avajaisissa 24.2.2023 hiihdettiin kilpaa suksilla, joissa oli samojen suksien päällä mäystimet koko joukkueelle.

KUVA: Iltajuhlassa 24.2.2023 vastaanotettiin suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupungin tunnus, Tsirk-lintu. Se sijoitetaan koko vuoden ajaksi Runolaulu-Akatemian näyteikkunaan osoitteeseen Kainuuntie 99.

Suomalais-ugrialaisten kielten asemaa käsittelevä konferenssi 24.-26.2.2023

Hotelli Kalevalassa järjestettiin kansainvälinen konferenssi, jossa käsiteltiin erityisesti suomalais-ugrialaisten kielten asemaa tänään. Näkökulma liittyi YK:n alkuperäsikansojen kielten vuosikymmenen teemaan. Aihe sisälsi mahdollisuuden tarkastella myös laajemmin su-kulttuurien tilannetta.

Ohjelmassa oli mukana tutkijoita Pohjoismaista, Virosta ja Unkarista. Unkarilaisten ja suomalaisten joukossa oli myös Hantien sekä udmurttien edustajat, jotka kertoivat Venäjän alueella elävien kulttuurien ja kielten tilanteesta.

Konferenssin ohjelma:

Suomalais-ugrialaisten kielten asema tänään / Finno-Ugric languages today

kansainvälinen konferenssi 24.-26. helmikuussa 2023
(International conference 24th – 26th February 2023)
Hotelli / Hotel Kalevala, Kuhmo

Perjantai / Friday 24.2.

9.00-11.15	Rekisteröityminen, Kahvi / Coffee (registration, coffee)	<i>Hotelli Kalevala</i>
11.15-11.30	Kuljetus Tuupalan koululle (Transport to the Tuupala school)	
11,30-12.45	Suomalais-ugrilaisen juhluvuoden ulkoilmatapahtuma (Outdoor event at the Tuupala school)	<i>Tuupalan koulu</i>
13.00-13.15	Kuljetus Hotelli Kalevalaan / transport to the Hotel	
13.15-14.15	LOUNAS / LUNCH	<i>Hotelli Kalevala</i>
14.15-14.30	Konferenssin avaussanat (opening words of the conference)	Pekka Huttu-Hiltunen Mut, Runolaulu-Akatemia
14.30-15.30	Avainluento / Keynote lecture - Obinugrilaiset/Hantimansian autonominen alue-Jugra Itähantit; <i>kieli: unkari</i> (The Ob-Ugrians. Khanty-Mansi Autonomous Okrug - Yugra. The Eastern Khanty)	Vitalij Szigiljetov Tutkimusassistentti, historiallisen kielitieteen ja uralistiikan instituutti, kielitieteen tutkimuskeskus, Unkari
15.30-15.45	Kahvi / Coffee	

15.45-16.15	Esitelmä / Presentation - Udmurtit Marin tasavallassa <i>kieli: unkari</i> (Udmuts in Mari El)	Marina Romanova Tutkija, opettaja Unkari
16.15-16.45	Esitelmä / Presentation - The current situation and future perspectives of the Seto language	Rein Järvelill Chairman on Seto Congress
16.45-17.15	Esitelmä / Presentation - Finno-ugric political language situation in Norway, and the official start of the international Finnish Writing Competition.	Rune Bjerkli Kven Finsk Riksförbund
17.15-17.30	Kahvi / Coffee	
17.30-17.45	Kuljetus Kuhmo-taloon (Transport to the Kuhmo Art Centre)	
18.00-20.00	Suomalais-ugrilaisen juhluvuoden avajaiset (Opening ceremony of the Finno-Ugric Capital of Culture 2023 in Kuhmo)	<i>Kuhmo-talo</i>
20.10-20.20	Kuljetus Hotelli Kalevalaan (transport to the Hotel)	
20.30-21.30	ILLALLINEN / DINNER	<i>Hotelli Kalevala</i>

Lauantai / Saturday 25.2.

8.00-9.00	Aamiainen, Kahvi / Breakfast, Coffee	<i>Hotelli Kalevala</i>
14.15-15.15	Avainluento / Keynote lecture - Saamen kielten elvytys suomalais-ugrilaisessa kontekstissa (Revitalisation of Sámi languages in Finno-Ugric context)	Annika Pasanen Professori, Saamelainen korkeakoulu
10.00-10.30	Esitelmä / Presentation - Unkarin kielen asema Unkarissa ja sen rajojen ulkopuolella (Hungarian language in Hungary and abroad)	Miklós Kontra Professor in Károli Gáspár University, Department of Hungarian Linguistics
10.30-10.45	Kahvi / Coffee	
10.45-11.15	Esitelmä / Presentation - Karjalan kielen elvytystyö Suomessa (Revitalisation of Karelian language in Finland)	Olga Karlova Yliopisto-opettaja, Itä-Suomen yliopisto
11.15-11.45	Esitelmä / Presentation - Näkymättömät sukukansat Suomessa – kielet, kansat	Aleksi Palokangas Väitöskirjatutkija

	ja kulttuurit limittäin (Invisible language relatives in Finland - the languages, nationalities and cultures overlapping)	Helsingin yliopisto
11.45-12.15	Esitelmä / Presentation - Siperian kansojen nykytilanne/ Nganasanien tilanne erityistapauksena (The present situation of Siberian nationalities / Ngasani as a special case)	Kaisla Kaheinen Väitöskorjatutkija Helsingin yliopisto
12.15-12.45	Esitelmä / Presentation - Meänkieli Ruottissa (Meänkieli in Sweden)	Birger Winsa Dosentti, Oulun yliopisto
12.45-13.15	Esitelmä / Presentation - Kveenien kielen ja kulttuurin asema Norjassa (Kven language and culture in Norway)	Blørnar Seppola Kven Finsk Riksförbund
13.15-14.15	LOUNAS / LUNCH	
14.15-15.15	Avainluento / keynote lecture - Suomalais-ugrilaiset kielet tänään (Finno-Ugric languages today)	Janne Saarikivi Dosentti, Helsingin yliopisto
15.15-15.45	Esitelmä / Presentation - Koltansaamen kieli ja sen tilanne Suomessa, Norjassa ja Venäjällä (Skolt Sámi language and it's situation)	Miika Lehtinen , Giellagas-instituutti Oulun yliopisto, koltansaamen yliopisto- opettaja, väitöskirjatutkija
15.45-16.15	Esitelmä / Presentation - Inarinsaamen kieli 2020-luvulla: pysyvää ja muuttuvaa (Inari Sámi in 2020ies: sustained and changing)	Jukka Mettovaara , Giellagas-instituutti Oulun yliopisto, väitöskirjatutkija
16.15-16.45	Esitelmä / Presentation - Saamelaisen kulttuuriarkiston kieliaineistot (Language materials in the Saami Culture Archive)	Marko Jouste , Giellagas-instituutti Oulun yliopisto, yliopistolehtori
16.45-17.00	KAHVI / COFFEE	
17.00-17.45	Esitelmä / Presentation - Suomalais-ugrilaiset kielet Venäjällä, vepsän kieli esimerkkinä (Finno-Ugric languages in Russia today based on the example of Vepsian nation)	Nina Zaitseva , tutkija emerita VTA Karjalan tutkimuskeskus Olga Zaitseva Juminkeon johtaja Larisa Smolina Vepsän kulttuuriyhdistys, puheenjohtaja

17.45-18.15	Esitelmä / Presentation - Kveenien kielen ja kulttuurin asema Norjassa (Kven language and culture in Norway)	Blørnar Seppola Kven Finsk Riksförbund
18.00-18.30	Esitelmä / Presentation - Sukukansoista ja -kielistä (About relative nations and languages)	Esa-Jussi Salminen Kirjailija, toimittaja sukukansa-asiantuntija
18.45-19.00	Kuljetus Juminkeeseen / Transport to Juminkeko	
19.00-21.00	Vastaanotto Juminkeessä / Reception in Juminkeko - buffet-tarjoitus / buffet dinner	<i>Juminkeko</i>
21.00-21.15	Kuljetus Hotelliin / Transport to Hotel	

Sunnuntai / Sunday 26.2.

8.00-9.00	Aamiainen / Breakfast, Kahvi / Coffee	<i>Hotelli Kalevala</i>
9.00-10.00	Avainluento / Keynote lecture - Inkeroinen ja vatja tänään (Izhori and votic languages today)	Taisto Raudalainen
10.00-11.00	Paneelikeskustelu / Panel discussion - Finno-Ugric languages today	Chair: Pekka Huttu-Hiltunen Saarikivi, Kontra, Järvelill, Zaitseva Szigiljetov, Pasanen
11.00-11.15	Konferenssin päätössanat (Ending words of the conference)	Pekka Huttu-Hiltunen
11.15-12.15	LOUNAS / LUNCH	
12:45-14.15	Kuljetus Kuhmosta Kajaaniin / Transport to Kajaani - juna Helsinkiin lähtee Kajaanista klo 14.33 (train to Helsinki leaves at 2.33 PM)	

Suomalais-ugrilainen kulttuuripääkaupunki esittäytyi myös Karjalan Heimopäivillä

Kuhmon suomalais-ugrilainen kulttuuripääkaupunki esittäytyi myös Karjalan Sivistysseuran Heimopäivillä Tampereella 22.-23.4.2023. Ohjelmaa oli suunnittelemassa Runolaulu-Akatemia ja se sisälsi mm. kolttasaamelaisen Suommmkar-yhtyeen esiitymisen.

KUVA: Runolaulu-Akatemia oli suunnittelemassa Karjalan Sivistysseuran Heimopäivien ohjelmaa, ja mm. koltansaamelainen Suommmkar (kuvassa alarivissä oikealla) esiintyi Tampereella 23.4.2023.

Musiikkijuhla Sommelo juhluvuoden päätapahtumana

Musiikkijuhla Sommelo oli valittu juhluvuoden päätapahtumaksi, ja se toteutettiin tavallista pitempänä ja runsaampana, koko viikon mittaisena 26.6.-2.7.2023. Joitakin erillisiä tapahtumia toteutettiin myös ennen ja jälkeen varsinaisen festivaaliviikon.

Pohjoismainen ja Baltialainen osallistuminen oli runsasta. Ohjelmassa pääkonserteissa klo 19.00 Kuhmo-talon Lentua-salissa esiintyivät maanantaina 26.6. Siaudela-yhtye Liettuasta, tiistaina 27.6. pohjoissaamelainen Solju, keskiviikkona 28.6. koko festivaalin eräänlainen pääesiintyjä, uumajansaamelainen Katariina Barruk Norjasta, torstaina 29.6. suomalainen Tallari, perjantaina 30.6. koltansaamelainen Suõmmkar, lauantaina virolainen AR-GOD sekä Anna Makeev ja Kristi Mühling.

Pohjoismaisia esiintyjä oli paljon myös muussa festivaaliohjelmassa, mm. iltaklubeilla (mm. Kveeni-Suomi Band, Känyy Peäl Käbi, Timoi Munne). Myös seminaariosuoksissa käsiteltiin pohjoismaisia aiheita, mm. keskiviikkona 28.6. Kveenien ja metsäsuomalaisten tilannetta, perjantaina karjalan kielen ja kulttuurin tilannetta sekä lauantaina 1.7. sukukansojen ja -kielten tilannetta.

Sommelo keräsi vaikeiden koronavuosien jälkeen hyvän yleisömäärän, yhteensä noin 7000 konserttikäyntiä eri tilaisuuksissa. Pohjoismaat ja pohjoiset kulttuurit olivat erityisen hyvin esillä.

Kuvia Sommelons pohjoismaiseen teemaan liittyvistä konserteista ja tapahtumista:

KUVAT ylhäältä vasemmalta oikealle: Rune Bjerkli seminaarissa kertomassa Kveenien kielestä ja kulttuurista. Pohjoissamalainen Solju konserttilavalla. Toisella rivillä Katariina Barruk yhteineen konserttilavalla, Kveeni-Suomi Band Sommelons klubilla. Alarivillä Kännu Peäl Käbi -yhtye klubilla ja AR-GOD -trio Lentua-salin lavalla.

Elokuun elokuvat 20.-24.8.2023

Yhteistyössä Pajakkakino-teatterin sekä Juminkeon kanssa toteutettiin suomalais-ugrialaisten elokuvien viikko 20.-24.8.2023. Viiden elokuvan joukossa oli pohjoisen saamenmaan kulttuurista kertova Anna joen virrata (Ellos eatnu) -elokuva. Karjalaisesta kulttuurista kertoi myös Lennart Meren elokuva Vesilinnun kansaa. Ohessa elokuvatapahtuman lehdistötiedote.

Lehdistötiedote 16.8.2023

Kuhmo suomalais-ugrilaisena kulttuuripääkaupunkina 2023

ELOKUUN ELOKUVAT

Kuhmon suomalais-ugrilainen kulttuuripääkaupunkivuosi jatkuu Elokuun Elokuvat -viikolla 20.-24.8. Viikon aikana tuodaan katsottavaksi viis elokuvaa, jotka kertovat viiden eri suomalais-ugrilaisen kulttuurin ominaispiirteistä ja nykyisestä tilanteesta. Sarjan aloittaa virolaisen Lennart Meren **Vesilinnun kansaa** -elokuva. Itämerensuomalaisten kansojen mytologiassa vesilinnulla, tavallisimmin sotkalla tai sorsalinnulla keskeinen asema, kuten runolauluperinteestä tiedämme. Ensimmäisen elokuvanäytöksen alussa Markku Nieminen kertoo lyhyesti elokuvan taustasta ja toteutuksesta.

Toisena sarjassa esitettävä elokuva on Markku Lehmuskallion ja Anastasia Lapsuin **Sukunsa viimeinen** -elokuva, joka kertoo pienen nenetsityttö Nekon tarinan. Hänet viedään vasten tahtiaan kotikodastaan sisäoppilaitokseen venäläiskylään. Vieraaseen kulttuuriin ja uusiin tapoihin pakotettu Neko kapinoi venäläistämistä vastaan ja joutuu koulutovereidensa kiusan kohteeksi ja opettajien silmätikuksi. Yhdessä samaa koulua käyvän nenetsipojan kanssa Neko pakenee talviselle tundralle päästäkseen takaisin oman perheensä ja tuttujen tapojen suojiin.

Kolmas elokuva, **Fly Bird Fly**, kertoo unkarilaisen tanssitupaliikkeen tarinan. Tanssitupaliike on vaikuttanut paljon eurooppalaiseen kansanmusiikin tulkintaan ja tutkimukseen. Neljäntenä sarjassa on tositapahtumiin perustuva **Anna joen virrata (Ellos eatnu)**, joka sijoittuu keskelle 1970–80-lukujen taitteen dramaattista kiistaa, jossa saamelaisyhteisön johtama kansanliike nousi vastustamaan Pohjois-Norjan Altajoelle rakennettavaa vesivoimalaa – ja samalla puolustamaan saamelaisten oikeutta olla olemassa.

Neljä ensimmäistä elokuvaa esitetään Pajakkakinossa 20.-23.8. aina klo 18 alkaen. Viimeinen sarjan viidestä elokuvasta esitetään Juminkeossa, ja se on vepsäläisen Larissa Smolinan ohjaama **Fish Bite in Clear Water**. Elokuvasa käsitellään vepsän kulttuurin nykytilaa ja tulevaisuutta. Tässä elokuvanäytöksessä on myös johdanto. Juminkeon toiminnanjohtaja Olga Zaitseva, itsekin vepsäläinen, kertoo elokuvasta ja sen taustasta lyhyesti.

Viiden elokuvan sarjan toteuttavat yhteistyössä Runolaulu-Akatemia, Pajakkakino ja Juminkeko. Sarjan toteuttamiseen on saatu tukea mm. Taiteen keskustoimikunnalta ja Pohjoismaiselta kulttuuripisteeltä.

Tiedustelut: Pekka Huttu-Hiltunen, 040 1798600 tai pekka.huttu-hiltunen@runolaulu.fi

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Loppuvuoden ohjelmat hieman muuttuvat

Syyskuulle suunniteltu Ison Karhun kantapäillä -tapahtuma joudutaan siirtämään myöhemmin toteutettavaksi. Muutos piti tehdä taloudellisista syistä. Toivomme että voimme toteuttaa tapahtuman joko marraskuussa pidettävä laulututkimuskonferenssin yhteydessä tai myöhemmin.

Suomalais-ugrilaisia lauluperinteitä käsitelävän konferenssi on ohjelmassa viikonloppuna 24.-26.11.2023, mutta senkin toteuttaminen on kiinni rahoituksesta. Toivomme että vireillä olevat hakemukset johtavat myönteisiin päätöksiin ja voimme toteuttaa myös nämä juhlavuoden ohjelman osuudet.

Raportin taloudellinen osuus toimitetaan erillisenä.

Kuhmossa 30.8.2023

Pekka Huttu-Hiltunen
Runolaulu-Akatemia